

نقش میانجی تنظیم هیجانی در تبیین روابط علی بین سبک های فرزندپروری ادراک شده و مسئولیت پذیری در نوجوانان مقطع متوسطه دوم

شیمای متوسلیان^{۱*}، نسرین جعفری کدیجانی^۲

چکیده

مقدمه: با توجه به نقش مهم مسئولیت پذیری در دوره نوجوانی شناسایی عوامل موثر بر آن از جمله سبک والدگری و تنظیم هیجانی ضروری است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی تنظیم هیجانی در تبیین روابط علی بین سبک های فرزندپروری ادراک شده و مسئولیت پذیری در نوجوانان مقطع متوسطه دوم است.

روش پژوهش: روش پژوهش حاضر همبستگی از نوع معادلات ساختاری است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانش آموزان دختر و پسر مقطع دوم متوسطه شهر تهران و نمونه آن متشکل ۳۵۳ دانش آموز بود که با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. ابزارهای جمع آوری اطلاعات در این پژوهش شامل پرسشنامه های مسئولیت پذیری شخصی نوجوانان مرگلر و شیلد، سبک والدگری ادراک شده بامریند و تنظیم هیجانی گروس و جان بود. جهت تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده از روش معادلات ساختاری و نرم افزار ایموس نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته ها: یافته ها نشان داد که رابطه بین متغیرهای پژوهش معنادار است و نقش میانجی تنظیم هیجانی در رابطه بین سبک های فرزندپروری ادراک شده و مسئولیت پذیری مثبت و معنادار است ($P = 0/001$).

نتیجه گیری: به طور کلی می توان گفت که سبک های والدگری و تنظیم هیجانی نقش مهمی در مسئولیت پذیری نوجوانان دارد. بنابراین، دستاوردهای این پژوهش می تواند برای مشاوران و درمانگران حوزه نوجوانان مفید باشد.

کلید واژه ها: تنظیم هیجان، سبک های والدگری، مسئولیت پذیری، نوجوانان

تاریخ دریافت: **تاریخ پذیرش نهایی:**

استناد: جعفری کدیجانی نسرین، متوسلیان شیمای. نقش میانجی تنظیم هیجانی در تبیین روابط علی بین سبک های فرزندپروری ادراک شده و مسئولیت پذیری در نوجوانان مقطع متوسطه دوم، خانواده و بهداشت، ۱۴۰۴؛ ۱۵(۳): ۳۶-۵۰

^۱. (نویسنده مسئول). دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روان شناسی عمومی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
mtvslnn@gmail.com, Tel: 09126711541
Dr.jafarik7@gmail.com

^۲. استادیار، گروه روان شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه:

نوجوانی به عنوان دوره گذار از کودکی به بزرگسالی تقریباً از ۱۲ سالگی شروع می شود (۱)، به واسطه تغییرات سریع جسمانی و روانی و اجتماعی فرد دوران بسیار حساسی است که اگر فرد نتواند مهارت های روانی و اجتماعی خود را تقویت نماید در بزرگسالی دچار آسیب های درونی و بیرونی می شود (۲). در این دوران است که تجارب منفی گوناگونی نظیر رها کردن مدرسه، گرایش به سوء مصرف مواد، خودکشی و تعارض با والدین برای نوجوان پیش می آید (۳).

یکی از توانمندی هایی شخصیتی که باید در نوجوانان رشد یابد، مسئولیت پذیری است؛ به گونه ای که اگر در دوره نوجوانی فرد توانست مسئولیت پذیری را بیاموزد و در امور خود بکارگیرد، می توان گفت که یک تکلیف رشدی مهم را به انجام رسانده است (۴). مسئولیت پذیری، احساس تسلط و کنترل درونی خود و تلاش برای یادگیری و استفاده از مهارت های مقابله به صورت آگاهانه تعریف شده است (۵). یکی از عواملی که می تواند انتخاب های نوجوان را کامل تر کند و موجبات رشد و کمال وی را فراهم کند، مسئولیت پذیری است (۶-۸). افرادی که مسئولیت پذیری پایینی دارند، انعطاف و ادراک ضعیفی از کنترل پذیری محیط دارند (۹). از سویی دیگر، افراد مسئولیت پذیر بالا معمولاً می توانند رفتارهای تکانشی خود را کنترل نمایند و برای رسیدن به اهداف خود برنامه ریزی کنند (۱۰) که موجب پیشرفت تحصیلی، سازگاری فرد با جامعه می شود (۱۲ و ۱۱ و ۴).

از طرفی، یکی از عواملی که بر شکل گیری توانمندی مسئولیت پذیری در نوجوانان نقش مهمی دارد، والدین و نوع ارتباط آنان با نوجوانان است (۱۶-۱۳). به عبارت دیگر، می توان گفت بین سبک والدگری والدین و مسئولیت پذیری در نوجوانان رابطه وجود دارد (۱۷). سبک های والدگری را جو عاطفی که والدین در آن، فرزندان خود را تربیت می نمایند، تعریف کرده اند (۱۸). طبق نظر بامریند^۱ (۱۹) براساس دو بعد پاسخگویی و تقاضای والدین که به ترتیب به محبت و اعمال الزامات تربیتی اشاره دارد، سه نوع گوناگون از سبک های فرزندپروری بوجود می آید؛ سبک مقتدرانه^۲ (پاسخگویی و تقاضا بالا)، سبک مستبدانه^۳ (پاسخگویی کم و تقاضا زیاد) و سبک سهل گیرانه (پاسخگویی بالا و تقاضا کم) (۲۰). می توان گفت اکثر مشکلات رفتاری دانش آموزان منعکس کننده شرایط پیچیده بین اعضای خانواده به ویژه والدین است (۱۷). پژوهش نیز نشان داده است که سبک ارتباطی والدین به ویژه سبک های سهل گیرانه و مستبدانه بر شکل گیری اختلالات روانی (۲۱) و توانمندی های تحصیلی (۲۲) و مسئولیت پذیری نوجوانان موثر است (۲۳).

هرچند که سبک والدگری بر مسئولیت پذیری نوجوانان موثر است، اما به نظر می رسد عوامل گوناگونی بر مسئولیت پذیری نوجوانان اثر گذار باشد که یکی از آن ها تنظیم هیجانی است (۲۴). تنظیم هیجانی به معنای استفاده از راهبردهای سازگارانه است که فرد هنگام تجربه هیجانی، پاسخ به حالات هیجانی مناسب از خود نشان می دهد که دارای راهبردهای سازگارانه و ناسازگارانه است (۲۵). تنظیم هیجان به فرد اجازه می دهد تا بتواند در موقعیت های تعارضی واکنش مناسب بروز دهد؛ در صورتی که فقدان مهارت های تنظیم هیجان در افراد می تواند منجر به رفتارهای تکانشی و رفتارهای ضد اجتماعی شود (۲۶). از طرفی پژوهش نشان داده است که سبک های والدگری بر تنظیم هیجان موثر هستند (۲۷)؛ به این صورت که فرزندپروری کارآمد می تواند استفاده از راهبردهای سازش نیافته تنظیم هیجان را کاهش دهد و فرزندپروری ناکارآمد موجب افزایش بکارگیری راهبردهای سازش نیافته تنظیم هیجان می شود؛ به گونه ای که فرد هنگام مواجه شدن با وظایف روزمره خود از آن

^۱. Baumrind

^۲. Authoritative style

^۳. Authoritarian style

ها اجتناب کند و یا آن ها را نادیده بگیرد (۲۸ و ۲۶). به عبارت دیگر، افراد براساس نوع ارتباط والدین با آن ها و برآورده شدن نیاز های روانی آن ها می توانند هنگام برخورد با چالش ها با مدیریت مناسب هیجانات خود، وظایف خود را به خوبی انجام برسانند (۱۳). پژوهش نیز نشان داده است که سبک های فرزندپروری از طریق راهبردهای تنظیم هیجانی می تواند بر رفتارهای گوناگونی از نوجوانان که می توان نشان از مسئولیت پذیری و یا عدم وجود آن باشد، تاثیر بگذارند (۲۹).

با توجه به آنچه گفته شد، پرداختن به متغیرهایی که در سازگاری و رشد نوجوانان در زمینه های گوناگون نقش دارند، نظیر مسئولیت پذیری بسیار ضروری است. زیرا شناسایی عوامل تاثیر گذار بر مسئولیت پذیری نوجوانان می تواند سرآغاز پژوهش های جدید در این حوزه باشد. از سوی دیگر، مرور پیشینه پژوهش نشان داد که تاکنون پژوهشی با روش معادلات ساختاری به بررسی رابطه میان متغیرها پرداخته است؛ در نتیجه هدف این پژوهش بررسی نقش میانجی تنظیم هیجانی در تبیین روابط علی بین سبک های فرزندپروری ادراک شده و مسئولیت پذیری در نوجوانان مقطع متوسطه دوم است.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر همبستگی از نوع معادلات ساختاری است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانش آموزان دختر و پسر مقطع دوم متوسطه شهر تهران بود و نمونه آن متشکل ۳۵۳ دانش آموز بود که با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. لازم به ذکر است حجم نمونه براساس نظر کلاین (۳۰) که به ازای هر متغیر پنهان در مدل حداقل ۱۰ مورد و حداکثر ۲۰ مورد در تعداد ضرب شود، در نظر گرفته شده است. ملاک ورود به پژوهش حاضر شامل مشغول به تحصیل بودن در مقطع متوسطه دوم و رضایت برای شرکت در پژوهش بود. ملاک خروج نیز تکمیل ناقص پرسشنامه ها و عدم تمایل به همکاری بود. جهت تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده از روش معادلات ساختاری (حداکثر درستمایی) و نرم افزار ایموس نسخه ۲۴ استفاده شد. در این پژوهش جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه های زیر استفاده شد. ابزارهای پژوهش عبارتند از:

۱. پرسشنامه مسئولیت پذیری شخصی نوجوانان (PRA^۱): پرسشنامه مسئولیت پذیری شخصی که برای نوجوانان توسط مرگلر و شیلد^۲ (۳۱) به منظور سنجش مسئولیت پذیری شخصی برای نوجوانان طراحی و تدوین شده که از نوع خودگزارشی است. این پرسشنامه دارای ۱۵ سوال و سه خرده مقیاس پاسخگویی شخصی^۳ (گویه های ۱ تا ۷)، کنترل رفتاری^۴ (گویه های ۸ تا ۱۱) و کنترل شناختی^۵ (۱۲ تا ۱۵) است. نمره گذاری این ابزار به صورت طیف چهار گزینه ای لیکرت با سوالاتی مانند (با دیگران با احترام برخورد میکنم زیرا دوست دارم دیگران نیز اینگونه با من برخورد کنند)، به سنجش مسئولیت پذیری شخصی برای نوجوانان می پردازد. گویه های ۸ تا ۱۱ که مربوط به کنترل رفتاری هیجانی است به صورت معکوس نمره گذاری می شود. دامنه امتیاز این پرسشنامه بین ۱۵ تا ۶۰ خواهد بود. هر چه امتیاز حاصل شده از این پرسشنامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر مسئولیت پذیری شخصی برای نوجوانان خواهد بود و بالعکس. مرگلر و شیلد (۳۱)، پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس های پاسخگویی شخصی، کنترل رفتاری/هیجانی و کنترل شناختی به ترتیب، ۰/۸۱، ۰/۸۱، ۰/۷۱ به دست آوردند. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش جوکار و همکاران (۳۲) برای

۱. Personal Responsibility of Adolescent

۲. Mergler & Shield

۳. Personal accountability

۴. Behavioural and emotional control

۵. Cognitive control

این پرسشنامه به ترتیب عبارتند از: پاسخگویی شخصی ۰/۹۲، کنترل رفتاری ۰/۹۳ و کنترل شناختی ۰/۷ در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای پاسخگویی شخصی ۰/۸۴، کنترل رفتاری ۰/۶۳ و کنترل شناختی ۰/۶۹ به دست آمد.

۲. پرسشنامه شیوه های والدگری ادراک شده (PPS): پرسشنامه سبک فرزندپروری توسط بامریند در سال ۱۹۷۲ طراحی شد. این ابزار ۳۰ گویه و ۳ خرده مقیاس دارد. هر خرده مقیاس ده گویه دارد. نمره گذاری این ابزار در مقیاس ۵ درجه لیکرت انجام می شود و با جمع نمرات عبارات مربوط به هر شیوه، یک نمره بین صفر تا ۴۰ برای هر سبک فرزندپروری به دست می آید (۱۹). پایایی این ابزار با روش بازآزمایی در مادران و پدران به ترتیب برای شیوه سهلگیرانه ۰/۸۱ و ۰/۷۷ و شیوه استبدادی ۰/۸۶ و ۰/۸۵ و برای شیوه مقتدرانه ۰/۷۸ و ۰/۸۸ گزارش شد (۱۹). وی همچنین روایی تشخیصی این پرسشنامه را معتبر گزارش داد. بنابراین، روش استبدادی مادر رابطه معکوسی با سهل گیری (۰/۳۵)، روش قاطع و اطمینان بخش (۰/۴۸) و مستبد بودن پدر نیز رابطه معکوسی با سهل گیری (۰/۵۰-) و قاطع و اطمینان بخش (۰/۵۲-) داشت. در ایران نیز روایی محتوایی آن توسط ۱۰ نفر از صاحب نظران روان شناسی تایید شد و آلفای کرونباخ آن ۰/۷۲ گزارش شد (۳۳).

۳. پرسشنامه تنظیم هیجان برای کودکان و نوجوانان (CA-ERQ^۲): این پرسشنامه توسط گروس و جان^۳ (۳۴) تنظیم شد. این پرسشنامه ۱۰ گویه دارد که دو راهبرد ارزیابی مجدد (۶ گویه) و سرکوبی (۴ گویه) را می سنجد. گویه ها در یک طیف ۷ درجه ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۷=کاملاً موافقم) قرار گرفته اند. بنابراین، حداقل نمره در ارزیابی مجدد ۶ و حداکثر ۴۲ است. در سرکوبی هیجان حداقل نمره ۴ و حداکثر ۲۸ است. در پژوهش جان و گروس (۳۴)، پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای ارزیابی مجدد ۰/۷۹ و برای سرکوبی، ۰/۷۳ و به روش بازآزمایی، برای هر دو راهبرد ۰/۶۹ بدست آمد (۳۵). در ایران روایی این پرسشنامه از طریق همبستگی بین دو خرده مقیاس (۲۰/۱۳) = و اعتبار مقیاس بر اساس روش همسانی درونی (با دامنه آلفای کرونباخ ۰/۶۰ تا ۰/۸۱) مطلوب گزارش گردید (۳۶). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای ارزیابی مجدد ۰/۸۲ و برای فرونشانی ۰/۷۵ به دست آمد.

یافته ها:

در پژوهش حاضر ۳۵۳ نوجوان (۱۸۶ دختر و ۱۶۷ پسر) شرکت کردند که ۱۰۳ نفر (۲۹/۲ درصد) از آنان در پایه دهم، ۱۶۹ نفر (۴۷/۹ درصد) در پایه دهم یازدهم و ۷۶ نفر (۲۱/۵ درصد) در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. رشته تحصیلی ۷۹ نفر (۲۲/۴ درصد) از شرکت کنندگان علوم انسانی، ۱۵۸ نفر (۴۴/۸ درصد) علوم تجربی و ۱۱۲ نفر (۳۱/۷ درصد) ریاضی- فیزیک بود. گفتنی است ۵ نفر از شرکت کنندگان پایه تحصیلی و ۴ نفر از آنان رشته تحصیلی خود را معین ننمودند. میانگین و انحراف استاندارد سن پدر شرکت کنندگان به ترتیب ۴۸/۸۳ و ۵/۵۴ سال و سن مادر آنان به ترتیب برابر با ۴۳/۶۴ و ۵/۱۹ سال بود. میزان تحصیلات پدر ۴۵ نفر (۱۲/۷ درصد) از شرکت کنندگان زیر دیپلم، ۱۳۴ نفر (۳۸ درصد) دیپلم، ۲۰ نفر (۵/۷ درصد) فوق دیپلم، ۶۷ نفر (۱۹ درصد) لیسانس و ۴۴ نفر (۱۸/۱ درصد) فوق لیسانس و بالاتر بود. همچنین میزان تحصیلات مادر ۴۹ نفر (۱۳/۹ درصد) از شرکت کنندگان زیر دیپلم، ۱۵۹ نفر (۴۳/۱ درصد) دیپلم، ۲۴ نفر (۶/۸ درصد) فوق دیپلم، ۶۸

۱. Perceived Parenting Styles

۲. Children and Adolescents- Emotion Regulation Questionnaire

۳. John & Gross

نفر (۱۹/۳ درصد) لیسانس و ۳۹ نفر (۱۱/۱ درصد) فوق لیسانس و بالاتر بود. جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین متغیرها

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱. فرزند پروری مادر-مشارکت	-										
۲. فرزندپروری مادر- حمایت از خودمختاری	۰/۶۶**	-									
۳. فرزند پروری مادر-گرمی	۰/۶۸**	۰/۵۹**	-								
۴. فرزند پروری پدر-مشارکت	۰/۳۱**	۰/۴۰**	۰/۳۷**	-							
۵. فرزندپروری پدر- حمایت از خودمختاری	۰/۳۰**	۰/۴۴**	۰/۳۷**	۰/۶۴**	-						
۶. فرزند پروری پدر-گرمی	۰/۳۵**	۰/۲۷**	۰/۴۳**	۰/۵۶**	۰/۷۲**	-					
۷. تنظیم هیجان - ارزیابی مجدد	۰/۵۰**	۰/۴۳**	۰/۳۷**	۰/۳۰**	۰/۳۸**	۰/۴۰**	-				
۸. تنظیم هیجان - فرونشانی	۰/۴۴**	۰/۴۷**	۰/۳۰**	۰/۳۲**	۰/۲۵**	۰/۳۱**	۰/۶۱**	-			
۹. مسئولیت پذیری- پاسخگویی شخصی	۰/۳۲**	۰/۳۴**	۰/۳۲**	۰/۲۴**	۰/۲۰**	۰/۲۴**	۰/۴۹**	۰/۳۵**	-		
۱۰. مسئولیت پذیری- کنترل رفتاری	۰/۳۶**	۰/۳۱**	۰/۲۸**	۰/۳۷**	۰/۱۹**	۰/۳۳**	۰/۴۷**	۰/۴۳**	۰/۴۹**	-	
۱۱. مسئولیت پذیری- کنترل شناختی	۰/۲۸**	۰/۲۶**	۰/۳۰**	۰/۲۵**	۰/۲۸**	۰/۲۶**	۰/۳۹**	۰/۴۵**	۰/۴۷**	۰/۳۲**	-
میانگین	۲۴/۶۲	۴۰/۹۱	۲۷/۵۳	۲۵/۸۱	۳۹/۳۱	۲۸/۲۲	۲۳/۸۳	۱۵/۹۰	۱۴/۶۸	۱۰/۵۸	۸/۰۸
انحراف استاندارد	۶/۸۱	۱۱/۵۰	۶/۶۸	۵/۹۵	۸/۹۹	۷/۱۱	۶/۵۱	۴/۹۸	۳/۱۷	۳/۱۴	۲/۴۱

۰/۰۱ > P* و ۰/۰۵ > P**

جدول ۱ نشان می دهد که جهت همبستگی بین متغیرها منطبق بر انتظار و همسو با تئوری های حوزه پژوهش بود. در این پژوهش به منظور ارزیابی مفروضه نرمال بودن توزیع داده های تک متغیری، کشیدگی و چولگی متغیرها و به منظور ارزیابی

مفروضه همخطی بودن مقادیر عامل تورم واریانس^۱ (VIF) و ضریب تحمل^۲ متغیرهای پیش بین مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. بررسی مفروضه های نرمال بودن و همخطی بودن

متغیر	مفروضه نرمال بودن		مفروضه همخطی بودن	
	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
فرزند پروری مادر- حمایت از خودمختاری	-۰/۴۲	۰/۱۹	۰/۴۳	۲/۳۱
فرزند پروری مادر- گرمی	۰/۲۹	-۱/۲۶	۰/۳۴	۲/۹۲
فرزند پروری پدر- مشارکت	۰/۰۲	-۰/۸۱	۰/۳۶	۲/۸۲
فرزند پروری پدر- حمایت از خودمختاری	۰/۳۷	-۰/۱۱	۰/۵۳	۱/۹۰
فرزند پروری پدر- گرمی	-۰/۲۰	۰/۸۴	۰/۳۹	۲/۶۰
تنظیم هیجان - ارزیابی مجدد	۰/۱۶	-۰/۹۲	۰/۴۳	۲/۳۱
تنظیم هیجان - فرونشانی	-۰/۰۷	-۰/۷۳	۰/۴۴	۲/۲۷
مسئولیت پذیری- پاسخگویی شخصی	۰/۵۴	-۰/۹۵	-	-
مسئولیت پذیری- کنترل رفتاری	۰/۳۱	-۰/۸۶	-	-
مسئولیت پذیری- کنترل شناختی	۰/۶۰	-۰/۶۷	-	-

جدول ۲ نشان می دهد مقادیر چولگی و کشیدگی متغیرها در محدوده ± 2 قرار دارد. این یافته بیانگر آن است که مفروضه نرمال بودن توزیع داده های تک متغیری در بین داده ها برقرار است (۳۰). همچنین براساس نتایج جدول ۲ می توان گفت مفروضه همخطی بودن نیز در بین داده های پژوهش حاضر برقرار بود. زیرا که مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش بین بزرگتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس هر یک از آنها کوچکتر از ۱۰ بود. منطبق بر دیدگاه میرز و همکاران (۳۷) ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و ارزش عامل تورم واریانس بالاتر از ۱۰ نشان دهنده عدم برقراری مفروضه همخطی بودن است. در این پژوهش به منظور ارزیابی برقراری یا عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری، از تحلیل اطلاعات مربوط به « فاصله مهلبوایس^۳» استفاده شد. مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مربوط به فاصله مهلبوایس به ترتیب برابر با ۱/۱۸ و ۱/۲۷ به دست آمد که نشان می دهد، مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مزبور در محدوده ± 2 قرار دارد. این یافته نشان می دهد که مفروضه نرمال بودن توزیع داده های چند متغیری در بین داده ها برقرار است. در نهایت به منظور ارزیابی مفروضه همگنی

^۱ - variance inflation factor

^۲ - tolerance

^۳ - Mahalanobis distance (D)

واریانس ها، نمودار پراکندگی واریانس های استاندارد شده خطاها^۱ مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که آن مفروضه نیز در بین داده ها برقرار است.

تحلیل مدل:

الف) مدل اندازه گیری: در مدل اندازه گیری ۹ نشانگر برای انعکاس ۳ ساختار مکنون در نظر گرفته شده بود. با توجه به شکل ۱ چنین فرض شده بود که نشانگرهای حمایت از خودمختاری، گرمی و مشارکت متغیرهای مکنون فرزند پروری ادراک شده از پدر و مادر و نشانگرهای پاسخگویی شخصی، کنترل رفتاری و کنترل شناختی متغیر مکنون مسئولیت پذیری را اندازه گیری می کنند. چگونگی برازش مدل اندازه گیری با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی، نرم افزار AMOS 24.0 و برآورد بیشینه احتمال^۲ (ML) ارزیابی شد. جدول ۳ شاخص های برازندگی مدل های اندازه گیری و ساختاری را نشان می دهد.

جدول ۳. شاخص های برازش مدل های اندازه گیری و ساختاری

شاخص های برازندگی	مدل اندازه گیری	مدل ساختاری	
		مدل اولیه	نقطه برش ^۳ مدل اصلاح شده
مجذور کای ^۴	۴۶/۷۱	۱۵۲/۶۰	-
درجه آزادی مدل	۲۴	۳۷	-
χ^2/df ^۵	۱/۹۵	۴/۱۲	کمتر از ۳
GFI ^۶	۰/۹۷۳	۰/۹۲۸	۰/۹۰ >
AGFI ^۷	۰/۹۴۹	۰/۸۷۱	۰/۸۵۰ >
CFI ^۸	۰/۹۸۴	۰/۹۳۷	۰/۹۰ >
RMSEA ^۹	۰/۰۵۲	۰/۰۹۴	۰/۰۸ <

جدول ۳ نشان می دهد

که همه شاخص های برازندگی حاصل از تحلیل عاملی تاییدی از برازش قابل قبول مدل اندازه گیری با داده های گراوری

^۱ - standardized residuals

^۲ -Maximum Likelihood

^۳ - نقاط برش براساس دیدگاه کلاین (۲۰۱۶)

^۴ -Chi-Square

^۵ - normed chi-square

^۶ -Goodness Fit Index

^۷ -Adjusted Goodness Fit Index

^۸ -Comparative Fit Index

^۹ -Root Mean Square Error of Approximation

شده حمایت می کنند. در مدل اندازه گیری بزرگترین بار عاملی متعلق به نشانگر حمایت از خودمختاری مادر ($\beta=0/879$) و کوچکترین بار عاملی متعلق به نشانگر کنترل شناختی ($\beta=0/563$) بود. بدین ترتیب با توجه به این که بارهای عاملی همه نشانگرها بزرگتر از $0/32$ بود، می توان گفت همه آنها از توان لازم برای اندازه گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند.

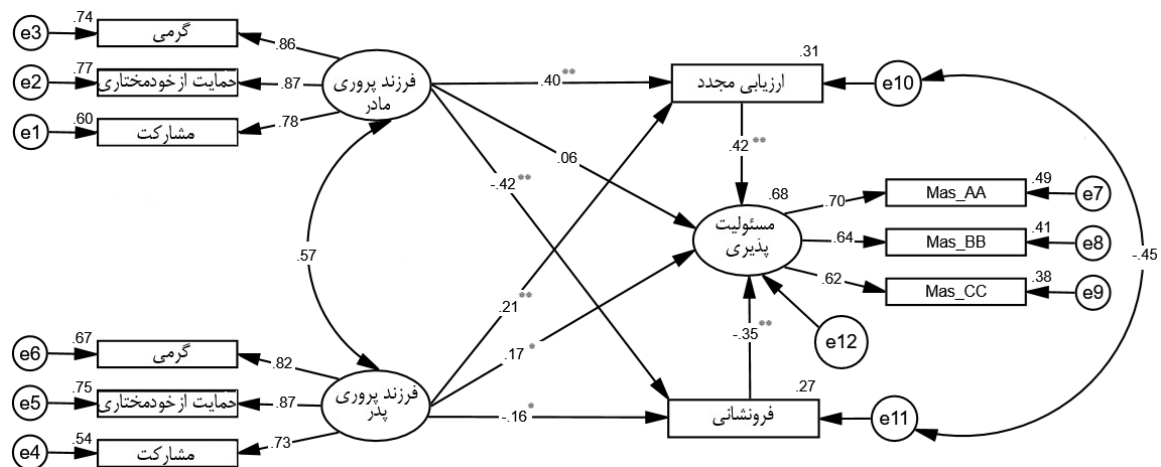
ب) مدل ساختاری: به دنبال ارزیابی چگونگی برازش مدل اندازه گیری، در مرحله دوم شاخص های برازندگی مدل ساختاری برآورد و ارزیابی شد. در مدل ساختاری پژوهش حاضر چنین فرض شده بود که سبک های فرزندپروری ادراک شده با میانجیگری راهبردهای تنظیم هیجان، مسئولیت پذیری را در نوجوانان مقطع متوسطه دوم پیش بینی می کند. همچنان که جدول ۳ نشان می دهد، تحلیل مدل ساختاری نشان داد که به استثنای دو شاخص برازندگی χ^2/df و RMSEA دیگر شاخص های برازندگی از برازش قابل قبول مدل ساختاری با داده ها حمایت می کند. با توجه به اهمیت آن دو شاخص در برازش مدل با داده ها، شاخص های اصلاح ارزیابی و براساس آن با ایجاد کوواریانس بین خطاهای دو نشانگر فرونشانی و ارزیابی مجدد تنظیم هیجان، مدل ساختاری اصلاح و با این عمل شاخص های برازندگی حاصل شد که نشان داد مدل با داده ها برازش قابل قبول دارد. جدول ۴ ضرایب مسیر در مدل ساختاری را نشان می دهد.

جدول ۴. ضرایب مسیر کل و مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

مسیر	B	S.E	β	p	
مستقیم	فرزندپروری پدر $\leftarrow$ ارزیابی مجدد	0/275	0/091	0/214	0/005
	فرزندپروری مادر $\leftarrow$ ارزیابی مجدد	0/501	0/082	0/404	0/001
	فرزندپروری پدر $\leftarrow$ فرونشانی	-0/135	0/061	-0/158	0/031
	فرزندپروری مادر $\leftarrow$ فرونشانی	-0/342	0/062	-0/416	0/001
	ارزیابی مجدد $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/125	0/019	0/424	0/001
	فرونشانی $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	-0/155	0/030	-0/348	0/001
	فرزندپروری پدر $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/065	0/027	0/170	0/019
	فرزندپروری مادر $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/021	0/028	0/056	0/466
غیر مستقیم	فرزندپروری پدر $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/055	0/019	0/146	0/003
	فرزندپروری مادر $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/115	0/020	0/316	0/001
کل	فرزندپروری پدر $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/120	0/031	0/316	0/001
	فرزندپروری مادر $\leftarrow$ مسئولیت پذیری	0/136	0/033	0/373	0/001

جدول ۴ نشان می دهد که ضریب مسیر کل بین سبک فرزندپروری ادراک شده از مادر ($\beta=0/373$ ، $P=0/001$) و سبک فرزندپروری ادراک شده از پدر ($\beta=0/316$ ، $P=0/001$) با مسئولیت پذیری مثبت و معنادار است. ضریب مسیر بین راهبرد تنظیم هیجانی ارزیابی مجدد ($\beta=0/424$ ، $P=0/001$) با مسئولیت پذیری مثبت و ضریب مسیر بین راهبرد تنظیم هیجانی فرونشانی ($\beta=-0/348$ ، $P=0/001$) با مسئولیت پذیری منفی و معنادار بود. ضریب مسیر غیر مستقیم بین سبک فرزندپروری ادراک شده از مادر ($\beta=0/316$ ، $P=0/001$) و سبک فرزندپروری ادراک شده از پدر ($\beta=0/146$ ، $P=0/001$) با مسئولیت پذیری مثبت و معنادار بود و استفاده از فرمول بارون و کنی نشان داد که ضریب مسیر غیرمستقیم بین سبک فرزند پروری ادراک شده از مادر با مسئولیت پذیری از طریق راهبردهای ارزیابی مجدد ($\beta=0/168$ ، $P=0/001$) و فرونشانی ($\beta=0/001$) $P=0/001$ ، $\beta=0/147$ ، مثبت و معنادار است. همچنین ضریب مسیر غیرمستقیم بین سبک فرزند پروری ادراک شده از پدر با مسئولیت پذیری از طریق راهبردهای ارزیابی مجدد ($\beta=0/088$ ، $P=0/001$) و فرونشانی ($\beta=0/056$ ، $P=0/043$) مثبت و معنادار بود. براین اساس چنین نتیجه گیری شد که راهبردهای تنظیم هیجان به صورت مثبت و معنادار رابطه بین سبک های فرزند پروری ادراک شده از والدین با مسئولیت پذیری را در نوجوانان مقطع متوسطه دوم میانجیگری می کند.

شکل ۱ پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش را نشان می دهد.

شکل ۱. پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش

شکل فوق نشان می دهد که مجموع مجذور همبستگی های چندگانه (R^2) برای مسئولیت پذیری برابر با ۰/۶۸ به بدست آمد، این موضوع بیانگر آن است که سبک فرزند پروری ادراک شده و راهبردهای تنظیم هیجان در مجموع ۶۸ درصد از واریانس مسئولیت پذیری را در نوجوانان مقطع متوسطه دوم تبیین می کند.

بحث و نتیجه گیری:

هدف این پژوهش بررسی نقش میانجی تنظیم هیجانی در تبیین روابط علی بین سبک های فرزندپروری ادراک شده و مسئولیت پذیری در نوجوانان مقطع متوسطه دوم بود. نتایج نشان داد که ضریب مسیر بین سبک فرزندپروری ادراک شده از مادر و پدر با مسئولیت پذیری مثبت و معنادار است. این یافته با نتایج پژوهش های پیشین مبنی بر رابطه بین سبک فرزندپروری و مسئولیت پذیری همسو است (۲۲ و ۱۷ و ۱۴). در تبیین این یافته می توان گفت که والدین با بکارگیری شیوه های منطقی فرزندپروری

به فرزندان خود چگونه عمل کردن را آموزش می دهند؛ این شیوه بر ایجاد و گسترش بسیاری از ویژگی های شخصیتی نظیر مدیریت خود، روش های مقابله با سختی ها و خودمختاری فرزند تاثیرگذار خواهد بود (۱۴). برای مثال می توان گفت والدینی که شیوه سهل گیرانه را در پیش گرفته اند، با پاسخگویی زیاد به نیازهای فرزند و تقاضای کم موجب می شوند که فرزند نتواند خودمختاری و مدیریت خود را به خوبی درک کند و در نوجوانی برای انجام امور خود و کنترل تکانه های خود ضعیف عمل نماید. در واقع، این رفتار والدین ممکن است باورهایی در فرزندان ایجاد نماید مبنی بر اینکه نمی تواند مسائل روزمره خود را به شکل مستقلانه مدیریت نمایند و منجر به باورهای منفی در فرزند می شود (۲۴). پژوهش نیز نشان داده است که نوجوانانی که در خانواده های با والدین مقتدر و یا مستبد رشد می کنند، نسبت به همسالانشان از نظر روانی و اجتماعی شایستگی های بیشتری دارا هستند و بهتری می توانند مسائل خود را مدیریت نمایند. این افراد مسئولیت پذیر، خلاق، انطباقی و دارای اعتماد به نفس هستند (۱۵).

همچنین این پژوهش نشان داد که ضریب مسیر بین راهبرد تنظیم هیجان ارزیابی مجدد با مسئولیت پذیری مثبت و ضریب مسیر بین راهبرد تنظیم هیجانی فرونشانی با مسئولیت پذیری منفی و معنادار است. این یافته با نتایج پژوهش (۲۴) پیشین مبنی بر رابطه تنظیم هیجانی با مسئولیت پذیری تحصیلی همسو است. در تبیین این یافته می توان گفت که از وظایف عمده هیجانات آماده کردن فرد برای پاسخ درست و به موقع به محرک ها و وظایف زندگی است (۲۴)؛ بکارگیری راهبردهای سازگارانه تنظیم هیجان توسط نوجوانان محصل به آن ها این امکان را می دهد بدون اجتناب کردن از موقعیت و یا برخورد هیجانی و اضطرابی با مسائل روزانه و وظایف خود، آن ها را با آغوش باز بپذیرند و به جای تمرکز بر وقایع منفی و نشخوار آن ها و سرزنش خود، به وقایع مثبت بیاورند و برای انجام وظایف خود به طرح برنامه ریزی بپردازند. همچنین، می توان گفت نوجوانانی که از راهبردهای سازگارانه تنظیم هیجان استفاده می نمایند، سختی های تحصیلی و شخصی خود را چالشی در نظر می گیرند که باید با انتخاب روش های مناسب حل نمایند و آن را زمینه ای برای رشد و کمال خود در نظر می گیرند. در مقابل، کسانی که راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجانی را استفاده می نمایند به جای حل مسئله یا از آن اجتناب می کنند و یا با سرزنش منفی خود و اضطراب زیاد مانع از انجام وظایف می شوند. در نتیجه می توان گفت که بکارگیری نوع راهبرد تنظیم هیجانی با مسئولیت پذیری و بی مسئولیتی نوجوانان رابطه دارد.

به علاوه این پژوهش نشان داد که ضریب مسیر بین سبک های فرزندپروری ادراک شده از مادر و پدر با ارزیابی مجدد مثبت و با فرونشانی منفی و معنادار است. این یافته با نتایج پژوهش (۲۸) پیشین مبنی بر رابطه سبک والدگری و تنظیم هیجانی فرزندان همسو است. در تبیین این یافته می توان گفت که نوع والدگری والدین تعیین کننده نوع راهبرد تنظیم هیجانی است که فرزندان در زندگی خود بکار می گیرند. به عنوان مثال، والدینی که سبک والدگری سهل گیرانه را دارند، فرزندان آن ها علاوه بر اینکه راهبردهای تنظیم هیجانی را سازگارانه را بکار نمیگیرند بلکه توانایی مدیریت هیجانات خود را ندارند؛ به گونه ای که این فرزندان به راحتی تحت تاثیر همسالان خود وارد گروه هایی می شوند که به راحتی رفتارهای پرخطری انجام می دهند. زیرا والدین سهل انگار بر هیجانات فرزند خود و مدیریت آن ها نظارت ندارند به علاوه به فرزندان اجازه می دهند که هر هیجانی را تجربه نمایند. ازسوی دیگر، این نوجوانان از آنجا که الگوی مناسبی برای تنظیم هیجانات خود به شکل مطلوب نداشته اند، برای کاهش احساسات منفی خود حاضرند دست به هر کاری بزنند. از طرفی نوجوانان دارای والد مستبد، بدلیل اینکه در فضای تنبیه، انتقاد، طرد و بی مهری پرورش یافته اند، بدلیل بازداری های هیجانی طولانی در تجارب گوناگون خود نمی توانند تعاملات اجتماعی مناسبی داشته باشند (۲۸).

در نهایت این پژوهش نشان داد که ضریب مسیر غیرمستقیم بین سبک های فرزندپروری ادراک شده از مادر و پدر با مسئولیت پذیری از طریق راهبردهای ارزیابی مجدد و فرونشانی مثبت و معنادار است. پژوهشی که همسو با نتیجه پژوهش حاضر باشد یافت نشد. در تبیین این یافته می توان گفت که والدین از طریق شیوه فرزند پروری خود و رویکردی که برای پاسخگویی به نیازهای هیجانی و اعمال مقررات در خانواده اتخاذ می نمایند باورهایی در سیستم فکری و هیجانی فرزندان ایجاد می نمایند که مبنای عمل آن ها در سنین نوجوانی و بزرگسالی خواهد بود (۲۸). والدینی که سبک مقتدرانه اتخاذ می کنند، به فرزند خود می آموزند که هنگام مواجهه با تکالیف و مسئولیت های چالش برانگیز و هیجانی بجای اجتناب کردن، آن ها را به عنوان تجاربی جهت رشد بپذیرند و با ارزیابی مسئله بهترین راه حل برای انجام مسئولیت خود اتخاذ نمایند (۲۴). از سویی دیگر، والدین مستبد و سهل گیر با عدم پاسخگویی به نیازهای عاطفی کودک و یا پاسخگویی بیش از به این نیازها و افراط و تفریط کردن در اعمال الزامات تربیتی، رویکردی را برای مواجهه با چالش های زندگی در فرزندان نهادینه می کنند که موجب کاهش احساس مسئولیت پذیری در فرزندان می شود. به عنوان نمونه فرزندان والدین مستبد بدلیل محدودیت های فراوانی که در خانواده تجربه کرده اند، نمی توانند پذیرای تجارب هیجانی گوناگون باشند و با فرونشانی هیجانات و اجتناب از آن ها از اجرای مسئولیت های خود باز می مانند (۲۸). از سویی دیگر، فرزندان والدین سهل گیر به دلیل عدم نظارت و حمایت زیادی که از جانب والدین دریافت کرده اند راهبردهای تنظیم هیجانی سازگارانه را به خوبی نیاموخته اند و هنگام مواجهه با تکالیف و مسئولیت های زندگی تنها برای کاهش هیجانات منفی به راهبردهای کوتاه مدت دست می زنند؛ به گونه ای که از انجام مسئولیت های خود باز می مانند.

این پژوهش با محدودیت هایی روبه رو بود که می توان به مکان اجرای پژوهش اشاره نمود. همچنین، به دلیل محدودیت زمانی امکان بررسی دیگر متغیرهای میانجی موثر بر مسئولیت پذیری نوجوانان وجود نداشت. بنابراین پیشنهاد می شود که در پژوهش های آتی این پژوهش در دیگر شهرها انجام شود و نتایج آن با نتایج پژوهش حاضر مقایسه گردد. همچنین پیشنهاد می شود دیگر متغیرهای میانجی موثر بر رابطه میان متغیرهای پژوهش بررسی گردد.

کاربرد پژوهش: براساس نتایج پژوهش پیشنهاد می شود که مشاوران مدرسه و روان شناسان به نقش مهم سبک والدگری و تنظیم هیجانی در مسئولیت پذیری نوجوانان توجه نمایند. همچنین، پیشنهاد می شود بسته آموزشی طراحی گردد و برای خانواده و فرزندان دارای مشکل در مسئولیت پذیری اجرا گردد.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش ملاحظات اخلاقی نظیر اخذ رضایت نامه کتبی، توضیح اهداف پژوهش قبل از اجرای آن، صداقت، محرمانه ماندن اطلاعات و از بین بردن آن ها بعد اجرای پژوهش، گمنام ماندن اشخاص و آزادی ترک پژوهش رعایت گردید. همچنین، این پژوهش دارای کد اخلاق (IR.IAU.TNB.REC.1403.111) می باشد.

سپاسگزاری: از مسئولان مدرسه و همه دانش آموزان شرکت کننده در اجرای پژوهش حاضر تشکر و قدردانی به عمل می آید.

فهرست منابع:

1. Paniri Z, Bani C, P, and Vatankhah H. Predicting Hardiness Based on Individual Social Adjustment and Aggression of Male Adolescents in Tehran's Second High School. Quarterly Journal of Health Psychology and Social Behavior. 2021;1(2): 21-44 . DOI:[10.30495/HPSBJOURNA.2021.684790](https://doi.org/10.30495/HPSBJOURNA.2021.684790)

2. Tabibzadeh K, Taghipour M, Heydari A. The role of school flexibility in adolescents' social skills (high school girls' schools in Shiraz). *Urban and Regional Policy*. 2023; 2(5):1-22. https://journals.iau.ir/article_700621.html
3. Jackson S, Goossens L. (Eds.). *Handbook of adolescent development*. Psychology Press. 2020. DOI:[10.4324/9780203969861](https://doi.org/10.4324/9780203969861)
4. Ayres CG, Pontes NM. Use of Theory to Examine Health Responsibility in Urban Adolescents. *J Pediatr Nurs*. 2018 Jan-Feb;38:40-45. doi: 10.1016/j.pedn.2017.09.011. Epub 2017 Oct 24. PMID: 29167079.
5. Khan M, Lockhart J, Bathurst R. A multi-level institutional perspective of corporate social responsibility reporting: A mixed-method study. *Journal of Cleaner Production*. 2020;20;265:121739. DOI:[10.1016/j.jclepro.2020.121739](https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.121739)
6. Palamarchuk O, Fasolko T, Botsian T, Kashchuk K, Klimova I, Bezchotnikova S. Personal Responsibility as a Problem of Development of Postmodern Society. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/396>
7. Mameli C, Molinari L, Passini S. Agency and responsibility in adolescent students: A challenge for the societies of tomorrow. *British Journal of Educational Psychology*. 2019;89(1):41-56. <https://doi.org/10.1111/bjep.12215>
8. Khakpour S. (1403). Study of identity and responsibility on adolescent mental health. *Conference on Management and Humanities Research in Iran*. 2024;16(16): 267-2684. <https://civilica.com/doc/1979561/>
9. Ghiyasabadi Farahani A, Jafari Harandi R. Predicting cognitive flexibility based on social adaptation and responsibility of female students. *Social Psychological Research*. 2020;10(40):13-1. <https://doi.org/10.22034/spr.2021.127718>
10. Abdollahi M, Ghodsi P. Comparison of resilience and responsibility of delinquent and non-delinquent adolescents in Tehran. *Journal of the Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences*. 2018;1(6.1): 357-364. Doi: [10.22038/MJMS.2019.15288](https://doi.org/10.22038/MJMS.2019.15288)
11. Kaya A, Türk N, Batmaz H, Griffiths MD. Online gaming addiction and basic psychological needs among adolescents: the mediating roles of meaning in life and responsibility. *International journal of mental health and addiction*. 2024;22(4):2413-37. Doi: 10.1007/s11469-022-00994-9
12. Everett MC. Sharing the responsibility for nursing student retention. *Teaching and Learning in Nursing*. 2020;1;15(2):121-2. <https://doi.org/10.1016/j.teln.2019.12.009>
13. Mirzakanloo H, Yousefi Z, Monshei G. Developing a package to improve responsibility in adolescents. *Psychological Dynamics in Mood Disorders*. 2024;3(1):74-85. <https://doi.org/10.61838/kman.pdmd.3.1.7>
14. Khalati A, Shojaei M, Mousavi F. Predicting children's responsibility based on birth order and parenting styles. *Educational and Psychological Studies of the Family* 2023;4(8): 9-28. https://mtr.jz.ac.ir/article_196061.html

15. Khadivi S, Noghani M, Mazloun Khorasani M. Women's employment and family stability: Providing a new approach to resolving conflicts in previous research. Quarterly Journal of Women's Research. 2022;13(4):73-37. <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1083700.html>
16. Barzoo S, Kazemi S, Rezaei A, Javidi H. The role of the family communication model in adolescent responsibility, with the mediating roles of self-efficacy and emotional regulation in students. Razi Medical Sciences (Journal of Iran University of Medical Sciences). 2022;29(12):151-161. <https://sid.ir/paper/1125038/fa>
17. Ragh M. Parenting styles of parents with responsibility for students in Varamin city. Journal of New Research in Humanities. 2019;1(29): 231-252.
18. Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting styles: A closer look at a well-known concept. Journal of child and family studies, 28(1), 168-181. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1242-x>.
19. Baumrind D. Parenting styles and adolescent development. The encyclopedia of adolescence. 1991.
20. Hashemi T, Bayrami M, Nozari A. The mediating role of shame in the relationship between parenting styles and narcissistic personality symptoms in students of psychology. 2014;13(4):30-21. <http://frooyesh.ir/article-۴۸۹۴-۱-fa.html>
21. Steele KR, Townsend ML, Grenyer BF. Parenting and personality disorder: An overview and meta-synthesis of systematic reviews. PloS one. 2019 Oct 1;14(10):e0223038. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0223038>
21. Navab-Kashani M, Poursaid-Aghaei Z. Predicting the academic success of students based on their parents' parenting style with the mediation of self-efficacy and self-esteem in elementary school children. Child Mental Health. 2022;33(9): 108-120. Doi: 10.61186/jcmh.9.4.9
22. Dodman P. The Relationship between Parenting Styles and the Responsibility of High School Students in Mehr City, 2015-2016. Journal of Qom University of Medical Sciences. 2018;12(4): 51-60. <https://sid.ir/paper/132264/fa>
23. Jorfi H. Academic responsibility and parental psychological control: The mediating role of cognitive emotion regulation. Family Psychology. 2024;11(1):77-62. <https://doi.org/10.22034/ijfp.2024.2030881.1324>
24. Binesh M, Akbari H. The effectiveness of mindfulness training on emotional regulation and quality of life of mothers with slow-paced children. Child Emotional Development Psychology. 2024;1(2): 0-0. https://www.journalcedp.com/article_211444.html
25. Pourkhoramshahi M, Teymouri S. The effect of painting on emotion regulation, anxiety, and blood cell count (BC C) in children with cancer at Sheik Mashhad Hospital, Ibn Sina

- Journal of Nursing and Midwifery Care. 2021; 29(3): 209 - 201.
<http://nmj.umsha.ac.ir/article-1-2229-fa.html>
26. Hosseini L, Davari R. Investigating the role of parenting styles in predicting emotional alexithymia and emotional regulation strategies in high school students in Tehran. School and Educational Psychology. 2021;10(1):46-57. doi: 10.22098/jsp.2021.1140
 27. Kohnsal Nalkiyashari S, Asadi Mejreh S, Akbari B. Presenting a structural model of the relationship between perceived parenting styles and risky behaviors through the mediation of resilience and emotion regulation in adolescents. Quarterly Journal of Psychological Methods and Models. 2022; 13(47):101-116. doi:10.30495/jpmm.2022.28995.3493
 28. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. Guilford publications; 2023 May 24.
 29. Taghvaei D, Jahangiri M, Ershad Sarabi R. Dependence on virtual networks and parenting styles in adolescents: The role of emotion regulation mediators. Health-centered Islamic Lifestyle, 2021; 21(5): 202-211.
 30. Kline R.B. Principles and practice of structural equation modeling, edition 4, Guilford Press, New York & London; 2016
 31. Mergler A, Shield P. Development of the Personal Responsibility Scale for adolescents. Journal of Adolescence. 2016;1;51:50-7. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.05.011>
 32. Jokar H, Folad Chang M, Anjum Shoa M, Korhani N. Validity and reliability of the Personal Responsibility Scale for adolescents, Psychological Development. 2019;10(43):161-170. <http://frooyesh.ir/article-1572-1fa.html>
 33. Zandi Payam A, Mirzaeidoostan Z. Online Game Addiction Relationship With Cognitive Distortion, Parenting Style, and Narcissistic Personality Traits in Students. IJPCP 2019; 25 (1):72-83. <http://ijpcp.iuums.ac.ir/article-1-2864-fa.html>
 34. Gross JJ, John OP. Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. Journal of personality and social psychology. 2003 Aug;85(2):348. DOI: [10.1037/0022-3514.85.2.348](https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348)
 35. Lotfi M, Amini M. The role of temperamental and personality traits in predicting the ability to regulate emotions in patients with emotional disorders. Military Medicine. 2022;21(5): 490-498. https://militarymedj.bmsu.ac.ir/article_1000849.html
 36. Ghasempour A, Elbeigi R, Hassanzadeh S, Nasser A. Comparison of emotional regulation in smoking and non-smoking students. Journal of Health and Psychology. 2011;1(3):103-116. <https://sid.ir/paper/242662/fa>
 37. Meyers LS, Gamst G, Goarin AJ. Applied multivariate research, design, and interpretation, Thousand Oaks. London. New Delhi, Sage Publication. 2006. <https://doi.org/10.4135/9781071802687>